

Remissvar: Stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende - förslag till bestämmelser rörande bl.a. omedelbar placering, sekretess och skolgång (Ds 2020: 16)

Till detta remissvar önskas synpunkter på kompletteringar som förslags efter beredningen av betänkandet "Ett fönster av möjligheter – stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende (SOU 2017:112)". Kompletteringarna gäller främst

- Förslag till lagstiftning för att ge socialnämnder befogenhet att omedelbart kunna placera ett barn i skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare när det saknas samtycke från den andra vårdnadshavaren.
- Nya bestämmelser om offentlighet och sekretess
- Vissa följdändringar för att tydliggöra elevers rätt att gå i skola när de vistas i skyddat boende eller hem för vård eller boende
- Övergångsbestämmelser och vissa konsekvensändringar i SoL, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och i skollagen (2010:800).

Nedan följer specifika kommentarer till de förändringar som föreslås:

2.1 Förslag till lag om ändring i föräldrabalken

FB 6 kap 13 a §:

Står barnet under vårdnad av två vårdnadshavare och samtycker endast den ena till en åtgärd till stöd för barnet, får socialnämnden besluta att åtgärden får vidtas utan den andra vårdnadshavarens samtycke om det krävs med hänsyn till barnets bästa och åtgärden gäller

Föreslagen ändring:	Kommentarer till förslagen ändring:
5. En placering i ett sådant boende som avses i 6 kap. 1 a § socialtjänstlagen, eller 6. val eller byte av förskoleenhet eller skolenhet med anledning av att barnet placerats i ett sådant boende som avses i 6 kap. 1 a § socialtjänstlagen.	Jag anser att detta är en positiv förändring, och har inga invändningar. Vad gäller byte av förskole- eller skolenhet anser jag att det är mycket viktigt att barns och ungas skolgång uppmärksammas, och att de, vid en placering i skyddat boende, kan få byta skola utan att den andra vårdnadshavaren samtycker

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Här handlar förändringen om att förvaltningsdomstolar skall kunna ta upp mål i ärenden som gäller skyddat boende.

Föreslagen ändring:	Kommentarer till förslagen ändring:
mål om omedelbar placering i skyddat boende enligt 6 b § samma lag,	Positiv förändring

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Föreslagen ändring:	Kommentarer till förslagen ändring:
---------------------	-------------------------------------

*Omedelbart omhändertagande
och omedelbar placering*

6 b §

Om socialnämnden har beslutat att den ena av ett barns två vårdnadshavare ska placeras i ett sådant boende som avses i 6 kap. 1 a § socialtjänstlagen (2001:453), får nämnden besluta att barnet omedelbart ska placeras i boendet tillsammans med den vårdnadshavaren om det är sannolikt att barnet behöver vård där tillsammans med vårdnadshavaren och placeringen inte kan avvaktas med hänsyn till risken för barnets säkerhet och hälsa, och

1. den andra vårdnadshavarens samtycke till placeringen inte kan inhämtas före placeringen eller särskilda skäl talar emot att samtycket inhämtas före placeringen, eller
2. den andra vårdnadshavaren inte samtycker till placeringen av barnet.

Placeringen får beslutas endast om den vårdnadshavare som barnet placeras tillsammans med samtycker till barnets placering. Har barnet fyllt 15 år får placeringen beslutas endast om barnet självt samtycker till det. Den omedelbara placeringen får pågå under högst fyra veckor från det att beslutet fattades.

6 c §

Vid handläggningen av ärenden om omedelbar placering enligt 6 b § tillämpas även det som föreskrivs om omedelbart omhändertagande i

- 6 § andra stycket om rätten för socialnämndens ordförande eller någon annan ledamot som nämnden har förordnat att besluta om omedelbart omhändertagande
- 7 § första–tredje styckena om underställning och prövning av beslut om samt upphörande av omedelbart omhändertagande,
- 9 § andra stycket och tredje stycket första meningen om hinder

Jag anser att den föreslagna ändringen är positiv. Det är bra att barns och ungas situation uppmärksammas. Den föreslagna ändringen ökar tryggheten för barn och unga.

Det är viktigt att en placering av en ung person över 15 år endast kan genomföras om den unge själv samtycker till placeringen.

Även övriga förändringar i lagtexten är positiva.

<p>mot verkställighet av och om upphörande av omedelbart omhändertagande, – 39 § första, andra och fjärde styckena om offentligt biträde.</p> <p>Övriga förändringar i 37§ och 40§ handlar om att <i>omedelbar placering i skyddat boende</i> läggs till i texten.</p>	
--	--

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Föreslagen ändring:	Kommentarer till förslagen ändring:
Här handlar förändringen om att " <i>skyddat boende</i> " läggs till i lagtexten.	Positiv förändring

2.5 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Föreslagen ändring:	Kommentarer till förslagen ändring:
<p>6 kap. 1 a § Socialnämnden ska sörja för att den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp kan tas emot i ett skyddat boende. Barn får tas emot i ett sådant boende endast tillsammans med en vuxen vårdnadshavare.</p> <p>Förändringen i 7 kap. 1 §, handlar om att "<i>skyddat boende</i>" läggs till listan på verksamheter där det krävs tillstånd från IVO.</p> <p>Förändringar i 10 kap.4 § och 12 kap. 10 §, handlar om att "<i>skyddat boende</i>" läggs till i texten, samt att reglerna för sekretess ändras.</p>	<p>Jag anser att förändringen är positiv</p> <p>Jag anser att det är viktigt att även verksamheter som bedriver skyddat boende måste omfattas av tillståndskrav från IVO.</p> <p>Positiva förändringar</p>

2.6 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Föreslagen ändring:	Kommentarer till förslagen ändring:
<p>18 kap. Skyddade boenden Adressuppgifter 7 a § Sekretess gäller hos kommun eller region för uppgift om adress till</p>	Jag anser att det är viktigt och sekretessen utökas och betonas.

<p>skyddat boende enligt 6 kap. 1 a § socialtjänstlagen (2001:453) eller hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § första stycket 2 socialtjänstlagen som bedriver verksamhet som motsvarar skyddat boende om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med verksamheten skadas. Sekretess gäller även för uppgift om beteckning på fastighet där verksamhet bedrivs i form av sådana boenden som avses i första stycket. Sekretess gäller också för uppgift om tomträtt i fastighet där sådan verksamhet bedrivs. För uppgift i en allmän handling gäller sekretess i högst 40 år.</p> <p>Sekretessbrytande bestämmelse 7 b § Sekretessen enligt 7 a § hindrar inte att en uppgift lämnas från en kommun eller en region till en socialnämnd om uppgiften kan antas ha betydelse vid verkställigheten av socialnämndens beslut om placering av enskild i sådana boenden som avses i 7 a § första stycket</p> <p>26 kap. 7 § och 15 § Här läggs ”skyddat boende” till i lagtexten.</p>	<p>Positivt</p> <p>Positivt</p>
--	---------------------------------

2.7 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Föreslagen ändring:	Kommentarer till förslagen ändring:
<p>17 kap, 15 a § En elev som på grund av placering i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett skyddat boende enligt 6 kap. 1 a § samma lag flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på ett påbörjat introduktionsprogram eller på ett annat introduktionsprogram hos den kommun eller i det samverkansområde där hemmet eller boendet finns. Utbildningen ska i ett sådant fall fullföljas enligt den nya</p>	<p>Utmärkt att barns och ungas skolsituation uppmärksammas. Viktigt att lagtexten är tydlig, så att huvudmän (kommuner, friskolor) är klara över sina skyldigheter.</p>

<p>huvudmannens utbildningsplan och en ny individuell plan. Under de förutsättningar som anges i 29 och 30 §§ har eleven rätt att fullfölja utbildningen hos en huvudman för en fristående gymnasieskola enligt den huvudmannens utbildningsplan och en ny individuell studieplan. En elev som påbörjat ett introduktionsprogram hos en huvudman och som efter en avslutad placering i ett hem för vård eller boende eller i ett skyddat boende återvänder till hemkommunen har rätt att fullfölja utbildningen på programmet eller på ett annat introduktionsprogram hos hemkommunen eller i hemkommunens samverkansområde enligt hemkommunens utbildningsplan och en ny individuell studieplan.</p> <p>I 17 kap. 19 § och 21a §, samt 19 kap. 40 a § har <i>skyddat boende</i> lagts till i lagtexten.</p>	
--	--

3 Överväganden och förslag

Nedan följer allmänna kommentarer över förslagen:

Inledningsvis vill jag uttrycka att jag anser att det är mycket positivt att barns och ungas situation uppmärksammas då det gäller placeringar i skyddat boende. Det kan annars finnas risk för att barns och ungas särskilda situation inte uppmärksammas, utan att de mera betraktas som "medföljande" till vårdnadshavaren. I många fall är läget akut då en placering behöver göras på skyddat boende, och det är därför en bra förändring i lagen att socialnämnden ska få besluta att ett barn som har två vårdnadshavare får placeras i skyddat boende när endast en av vårdnadshavarna samtycker. Därför är det en positiv förändring att socialnämnden får befogenhet att kunna besluta om en sådan omedelbar placering i skyddat boende. Många gånger kan det vara den andre vårdnadshavaren som utgör hotet och är orsaken till behovet av skydd. Det är positivt att beslutet omprövas efter en månad, det ger möjlighet att göra en grundligare bedömning då situationen inte längre är akut.

I betänkandet framhålls att "LVU är det primära skyddsregelverk som finns för att skydda barn bl.a. från missförhållanden i hemmet" (s 37), och att det därför är lämpligast att införa regleringen i LVU – en synpunkt som jag anser vara riktig.

Det är av vikt att barnet/den unge kan få ett eget beslut om insatsen, så att en adekvat planering kan göras. Det är också av stor vikt att lagtexten är tydlig med att en individuell planering skall göras för varje barn, i de fall vårdnadshavaren har flera barn.

Särskilt viktig är detta vad gäller skolgången. Det är av stor betydelse att barn och unga som flyttas från sin hemmiljö kan få en kontinuitet i skolgången. Här är det positivt att även barn som går i förskola uppmärksammas. Att under kortare – eller längre – perioder vara borta från både förskola och skola kan få långtgående negativa konsekvenser för barn och unga, det visar tydligt forskning om barn och unga som varit placerade i samhällets dygnsvård (se exempelvis Vinnerljung et al 2005, Johansson et al 2011, Jackson & Cameron 2012, Dæhlen 2015, Berger et al 2015, Forsman et al 2016). Vidare anser jag att det är positivt att de barn som flyttar till skyddat boende har samma rätt till utbildning som de barn som bor i kommunen. Det är en bra idé att jämställa dem med barn och unga som placeras på HVB, så att deras situation kan uppmärksammas på bästa sätt.

Enetången 2020-11-02

Ingrid Höjer
Professor i socialt arbete
Institutionen för socialt arbete
Göteborgs universitet

Ingrid.Hojer@socwork.gu.se

Referenser:

Berger, L., Cancian, M., Han, E., Noyes, J., and Rios-Salas, V (2015). Children's Academic Achievement and Foster Care. *Pediatrics*, Vol. 135, Issue 1, 109-116

Daehlen, M. (2015). School performance and completion of upper secondary school in the child welfare population in Norway. *Nordic Social Work Research*, E-publ; DOI: 10.1080/2156857X.2015.1042019

Forsman, H., Brännström, L., Vinnerljung, B & Hjern, A. (2016). Does poor school performance cause later psychosocial problems among children in foster care? Evidence from national longitudinal registry data. *Child Abuse and Neglect*, 57, 61-71

Jackson, S., & Cameron, C. (2012). 'Leaving care: Looking ahead and aiming higher', *Children and Youth Services Review*, vol. 34, 1107-1114.

Johansson, H., Höjer, I., & Hill, M. (2011). 'Young people from a public care background and their pathways to education _ final report from the Swedish part of the YIPPEE project', Available at http://www.socwork.gu.se/forskning/forskningsprogram_familij/Yippee/

Vinnerljung, B., Öman, M., and Gunnarsson, T. (2005). Educational attainments of former child welfare clients – a Swedish national cohort study. *Journal of Social Welfare* 14 (4), 265-276